

آن نتیجه غفلت و بی خبری و محض نفاخت و بی بصیری است تفسیر
بعض معاندان ذکر را تاویل کنند و از آن مذکره علم و اداء الله مراد
گیرند درین معنی صورت صحت ندارد زیرا که حمل لفظ بر خلاف آنچه
بذهن متبادر گردد بعین صورت بگوید جائز نیست و درباره فضیلت
مذکره علم احادیث دیگر و آثار بسیار که از تکلف تأویلات نسخیه
منزله اند کافی است و نیز بعضی کوتاه نظران گویند که اجتماع جماعت
برای ذکر کردن جهر بانه کمتر استلزام نیست و جائز است که ذکر بر
یک خفیه باشد علی حد و این خیال ناشی از عدم تدبر و طمأنینه و
تفکر است چه در آن صورت اجتماع احوال افتد و هیچ فائده معتد بهما از
آن ظهور نکند مگر آنکه بعضی بر افضلیت ذکر جهر و بعضی آن بر
اولویت ذکر سر دلالت دارند و جمع در میان هر دو بدین وجه میتوان
شد که حکم افضلیت مختلف است باختلاف احوال و اشتیاق و
مواظب در حق بعضی ذکر خفیه در حالت مخصوصه افضل باشد و برای
بعضی ذکر جهر اولی و اشمل و قییم آن بنظر و رأی هر شد و عالم متوجه
و این معنی بر روشن و مبصر است که دعوت انبیا علیه السلام
همه به جهر بود چنانکه حق سبحانه و تعالی از زبان نوح علیه السلام
خبر میدهد رب انی دعوتهم جهرًا و افعال و احوال صحابه کرام
نیز شهود

نیز شهود متقانع اند بر صحت و فضل ذکر جهر در تغیر حسنی آورده که
بیشب از آریستانه فیض آشنیانه علی رضی کرم الله وجهه و از تکبیر
ششونده می شد و مولینا عبدالحق دهلوی رحمة الله تعالی در مدار التوبه
مینویسد که پیش از نزول وحی مشغول آنحضرت صلی الله علیه و سلم
ذکر قلبی و لسانی بود و حضرت صدیق اکبر رضی الله عنه در مکه مکرمه
در پیش خانه خود مسجیدی بنا کرده بوده اند و در آن ذکر جهر می کردند
حق که کفار مکه می گفتند که پسر ابوقحافه جنون شده است و پدر و مادر
حضرت عمار رضی الله عنهما لالا الاله را بجز میگفتند ابو جهل
علیه اللعنه آنها را شنید کرد اول کسی که در اسلام شریعت بشهادت
آشامیه آنها بوده اند و حضرت بلال رضی الله عنه را در افتاد
گرم خوابانیده خار با منجلا بینه نه و عذاب میکردند و بلال لالا الاله
الا الله بجز میگفت و حکم شریعتی غایب و ملت بیضاء دخول در اثره
اسلام بنصرت قلب و اقرار لسان که ذکر جهر است تحقیق میگردد
حق که اگر کافری در دل تصدیق کند و زبان او را نکند حکم اسلام
نقویانند و از جمله صلوات خسی سه نماز و صلوة عمده بیجا
و تکبیرات آنها و صلوة جمع و اذان و خطبه و تکبیر و لبیک اهل
عرفات و ادعیه در مکان مخصوصه و احرام و عمره و حج و صفا و